کوومە هەڵبەس ٦

بۆش کامە وەرزی؟

ڕێوار ئاودانان

بۆش کامە وەرزی؟

بگو کدامین فصلی؟

چیا

بۆش کامە وەرزی؟

ــ بگو کدامین فصلی؟ ــ

ڕێوار ئاودانان

ناسنامەێ پرتووک

ناو: بۆش کامە وەرزی؟

کوومە هەڵبەس کوردی

بڤەش: ڕێوار ئاودانان

وەشنگە: چیا

یەکم چاپ: ٢٧٢٣ کوردی / ١٤٠٢ هەتاوی

وێراشت و چاپ نوو: ٢٧٢٣ کوردی / ۱۴۰۲ هەتاوی

مشخصات کتاب

عنوان: بگو کدامین فصلی؟

مجموعه شعر دوزبانەی کُردی ـ فارسی

شاعر: ریوار آبدانان

نشر: چیا

چاپ نخست: ۲۷۲۳ کُردی / ۱۴۰۲ خورشیدی

ویرایش و چاپ مجدد: ۲۷۲۳ کُردی / ۱۴۰۲ خورشیدی

* ئەڵکەنیاێە

هەمیشە پایزم...

دەسێک، بایێ گرنگ داێە ئەڵ هەبوونم!

* برکنده ز جا

همیشه پاییزم...

دستی، باد را بر هستی‌ام گره زده!

* ئەڵۆژانن

چ سەوز

چ زەرد

چ کەفەنپووش

هەر وەیجوورە، درەخت دمینم!

دە وڵاتێ ک تۆ

شنەباێ هەر چوار وەرزەکەێ بوویی.

* انتخاب

چه سبز

چه زرد

چه کفن‌پوش

همچنان، درخت می‌مانم!

در سرزمینی که تو

نسیمِ هر چهار فصل‌اش باشی.

* کاتەیل ئارامشت

هەرچگ فێشتر و فەرەتر

خوەم دسپارمە دەس سروەێ زانین

ڤەردەق دایە، ڤە ڤێنەێ زڵفپەرێشانیی دارین!

ئۆ ستار، دەناو ناخ و دەرینم قیلتر دنیشێ

جوور ڤەچڕ "کۆستان"، ئەڵ چەق قورسیی شێعر "گەریلا".

هۆر ڤە ئازادی دکەرم؛

سێفستانێ دەناو دڵم گوڵ دکەرێ و

هەنگێ، ئەڵ تیەڵیی ڕووژگار هەنگوین دپرژنێ.

هۆر لە مرۆڤ دکەم؛

ئەڵ سەر و سەکوت گرد گەردوون

ـ ک ئەژ دەروەچ هۆرشەێ ئێمە، تەماشاێ خوەێ دکەێ ـ

زەردەخەنەێگ نەخش دبەسێ.

هەرچگ فێشتر و فەرەتر

خوەم دسپارمە دەس ئافتاو زانسن

ئۆ سێف، د ناو ئاینەێ گیانم فرەوا دووێ.

* لحظه‌های آرامش

هرچه بیشتر و بیش
خود را به دستِ نسیمِ آگاهی می‌سپارم
رها، همچو گیسوپریشانیِ جنگل!
و آرامش، در اندرونم ژرف‌تر می‌نشیند
مثل کلمه‌ی «کوهستان»، بر مرکزِ ثقلِ شعرِ «گریلا».
به آزادی می‌اندیشم؛
سیبستانی در قلبم می‌شکوفد
و زنبوری، بر تلخیِ روزگار عسل می‌پراکند.
به انسان می‌اندیشم؛
بر سیمایِ همه‌هستی
ـ که خویش را از روزنه‌ی اندیشه‌ی ما می‌نگرد ـ
لبخندی نقش می‌بندد.
هرچه بیشتر و بیش
خود را به دستِ آفتابِ دانستن می‌سپارم
و سیب، در آینه‌ی روحم تکثیر می‌شود.

* هزارەێ هشکەساڵی

جەهان،

ڤە بێ تو ئەێ دووس!

تونگ ئاو هالییێک بی ـــ

ماسی سۆرەیش نەڤیاتام

م ئەژ تژنەی دمردم.

* هزارەی خشک‌سالی

بی تو ای دوست!

جهان،

تُنگ آبی خالی بود ـــ

ماهیِ قرمز هم اگر نمی‌بودم

از تشنگی می‌مُردم.

* ئەرا ژن، ژیان، ئازادی

پەلکە و زڵفد
ئەودەر کەوشەن وشەگان نۆسم
لەناو ڕستەیلێگ وەبێ خاڵ کووتایی
شوور
تا بان شانەیل خۆنین خێیاوان
ئوو دەروەچەگانیش چەکیاێە هێلم:
ماڵەگەێ دەردەدارمان،
پاژێگ لە چیرووکە ڕەنگینەگەێ بانانە
ئەگەرچە ئیسکە
تا قوڕگ
وە ئەزرەت هوونکای سروەێگ
سزیاێە!

* برای زن، زندگی، آزادی

زُلف و گیسویت را

بیرون از محدوده‌ی کلمات می‌نویسم

در جمله‌های بدونِ نقطه‌ی پایان

فروهشته و رها

تا روی شانه‌های خونینِ خیابان

و پنجره‌ها را نیز باز می‌گذارم:

خانه‌ی رنجور ما،

فصلی از داستانِ زیبای آینده است

اگرچه اکنون

تا گلو

در حسرتِ خنکایِ یک نسیم

سوخته است!

* کشمات

ئاسمان وەرد گشت باڵنەیلێ دکەفێیەو خوار
دار وەگەرد گرد ئاواتەیل ڕەنگامەێ هشکەو دبێ
شەقامیش وەرد گشت ویرمانەیلێ دمرێ و
دی هیچ کەسێک
وە هیچ ژوانگەێ نەێڕەسنێ
ڕووژێ ک وا، عەتر پرچەیل تۆ فەراMووش بکەێ.

* سکوت ژرف

آسمان با همه‌ی پرنده‌هایش سقوط می‌کند
درخت با همه‌ی آرزوهای رنگارنگش می‌خشکد
خیابان هم با همه‌ی خاطراتش می‌میرد و
دیگر هیچ کسی را
به هیچ وعده‌گاهی نمی‌رسانَد
روزی که باد، عطرِ موهای تو را فراموش کند.

* ڕاڤەیٚ چاوانت

لە ژێر پێڵوەگانت
زۆنەترین هەڵبەست جەهان شەپووڵ دەیٚد؛
دەریایٚگ قۆل
ک هەر ساتێگ ژە بیٚئارامییەگەیٚ
سەرەتایٚ وەرز خەمناکێگ ترەک لە وارانەیل وەرزییە.
لە ژێر پێڵوەگانت
قەشەنگ‌ترین نهێنیی جەهان خەفتگە
دەریایٚگ قۆل
ک ئارامیی سات‌وەسات وسان و بیٚدەنگییٚ
لێوالێو لە پشکڤین گوڵەیل ئاوەزین و ئاشناییە
بۆش! پرتووک چەوەیلت چۆ ڕاڤە بکەم؟
تا بیٚچەتر و بیٚداڵدە
لەناو شەقامەیلێگ ک وەسنگەیٚ لێزمەگان ناکاو، جیٚ‌گومانن
خافڵگیر نەمینم
ئوو وشەیلیٚ ک وەک دەنکە ڕێخەیل بۆچگ
ئەڗ ناوەیٚن کلکەیلم دکەفنەو خوار
لە لێوارە وەرفراوانەگان بۆنت

بوون وە ماسییەیل سۆەر لێوەخەنە و

لەناو دەریاێ ژێر پێڵوەیلت

هەروا وەرەو هەرمان

مەلە بکەن...

* تفسیرِ چشمانت

زیر پلک‌هایت

کهن‌ترین شعرِ جهان موج می‌زند؛

دریایی ژرف

که هر لحظه‌ی بی‌قراری‌اش

سرآغازِ فصلِ غمگینِ دیگری از باران‌های موسمی‌ست.

زیر پلک‌هایت

زیباترین رازِ جهان خفته است

دریایی ژرف

که آرامشِ لحظه‌لحظه‌های سکون و سکوت‌اش

سرشار از شکفتنِ گُل‌های ادراک و آشنایی‌ست

بگو! کتابِ چشمانِ تو را چگونه تفسیر کنم؟

تا بی‌چتر و بی‌پناه

در خیابان‌های مشکوک به رگبارهای ناگهانی

غافلگیر نمانم

و واژه‌هایی که همچون دانه‌های کوچکِ شن

از میان انگشتانم رها می‌شوند

در سواحلِ وسیعِ بودن‌ات

بدل به ماهیان سرخِ لبخند شوند

و دریای زیر پلک‌هایت را

همچنان رو به ابدیّت

شنا کنند...

* ناوەکەت، شووڕشێکە!

ئەژ بنبنین دەرڤەنەل

ناوەکەت هاوار کردم...

شانەیل خوەێ ئەژ بەرف تەکەن، کۆ

بییە ڤهار!

* نامات، یک انقلاب است!

از قعرِ درّه‌ها

نامات را فریاد زدم...

کوه، شانه‌های خود را از برف تکانید

بهار شد!

* ڤڕینه

ئەوڕێکیش ها ناو ڕەگەڵم

ئەژ پەسا، ناوەکەت دڤارێ!

* هذیان

یک ابر نیز درون رگ‌هایم هست

یکریز، نام تو را می‌بارد!

* ئەگەر وەفر بۆاتاید

ئەگەر وەفر بۆاتاید و
شەوانە، نەرمەنەرم
دە بان سەرم بوارياتاید
منیش دڤیمە کۆەسانێگ
وەگەرد سەرکڵاوانێگ سەختتر ژە ئەستەم
وەگەرد زنارەیلێگ بتەوتر لە دڵنیایی و
دەروەنەیلێگ بێبنتر ژە تەنیایی
ئەوسا وڵات باوەشم،
پڕاپڕ ئەژ بیین ت
دڤییە چەرمگیی ڕەها
چنەو چەرمگ
ک شوونپاێ جاران و ئیسە و بانان
برینداریێ نەدکرد.
ئاهـ ! ئەگەر وەفر بۆاتاید و
شەوانە بوارياتاید...

* اگر برف می‌بودی

اگر برف می‌بودی و
شبانه، آهسته آهسته
بر فرازِ سرم می‌باریدی
من نیز کوهستانی می‌شدم
با قلّه‌هایی صعب‌تر از ناممکن
با صخره‌هایی محکم‌تر از یقین و
درّه‌هایی ژرف‌تر از تنهایی
آنگاه سرزمینِ آغوشم،
لبریز از حضورِ تو
سپیدیِ مطلق می‌شد
چنان سپید
که ردّپای گذشته و اکنون و آینده
زخمی‌اش نمی‌نمود.
آه! اگر برف می‌بودی و
شبانه می‌باریدی...

* هەڵسمان

پەیْ وێشەیْ سووچیایْ

چرایْ واران دابگیرسن؛

ئڕا چەم

بڵێزەیْ تارسە و تامازروویی!

ئەڵ زام خاک

ڤە بنەتۆم همیْ، مەڵهەم بنە و

ڤا، ژە [قیلەیْ کەڵەشێر و] شەوەکیان ئاوایی بئاخنە!

... بەڵام وە نەریت نەورووزانە، ئەی وەهار!

ئڕا بەیْتئەڵوەسەکەیْ تکەڵ خوەرەتاویی سوو

بڵێسەـ وشەیلیْ بوو

سەوز و سوور و زەرد

تا ژە چاڵ و گڵکوو سەرد ساڵان لاڵ

قەقنەسەیل هاوار

جاریْ تر، باڵەو بگرن.

* رستاخیز

بیشه‌ی سوخته را

چراغِ باران بیفروز؛

رود را

شعله‌ی اشتیاق!

زخمِ خاک را

به بذرِ امید مرهم نِه

و باد را، بیاکن از خروس‌خوانِ دِه!

... اما به رسمِ نوروزانه، ای بهار!

شاعرِ چکادِ آفتابیِ فردا را

شعلهــ واژه‌هایی باش

سبز و سرخ و زرد

تا از مَغاک سردِ سالیانِ لال

ققنوس‌هایِ فریاد

دگرباره درآیند به پرواز.

* بۆشە هەورەیل چاوانت بسرەون!

سالانێگ
ت ئرمێس دڤارەنی و
م "ئۆدیسە"ئاسا
ڕێڤیارە سەرگەردانەگەێ زەریاگان بێئاگایی بۆم
کپ و بێدەنگ، ئەڵ پانتایی ئاوان
وەرەو نووا دچیم
ئوو دوورگەیل و دیمەنەیل دەور و گژ
گشت ژە ئەڤە بۆچگتر بۆن
ک دەناو مەتەڵ تیەڵ چارەنۆس،
نیشانەێگ لە کووتایی و پەرتخ بوون.
سالان فرەێگ وێیەرد
ئێمکە دەنگت دژنەفم
ک سرتەێ ئارام و دۆرێگە
ئاوازێگ، بێگانە وەل پێشهاتەیل دواژەیا
نیشانەێگ جیاواز،
چۆ ئەودی کردن ناکاو تور هەڵفڕین باڵندە کووچەرەگان
ئەودماێ تەم و کەڕەپیی خەس.

"پێنێلۆپە"ێ چەم وەگریان!
ئێسە دی بۆشە هەورەیل چاوانت بسرەون و
ئەژ قۆلیی مەودایل تیەریک
وە تاسە و تامازروویی فانووس دەریایی ئەویندارێگ
ک کەڤرەیل کوڵەگرتەێ مەترسی ئاشکرا دکەێ
وە گیانفدایی پەڕاڤ مێهرەبانێگ
ک هەڵوەشاندنەوەێ گرد گوماهاتنەیلە
بنووڕە پێم!
بنووڕە پێم، گەرد چریکەێگ مزگانیدەر
تا لە ئاکاما
ئەڕا شەکەتییەیل کەشتیی ئێ گیانە
بەندەرێگ باوش ئەوکەێ....

* به ابرهای چشمانت بگو آرام شوند!

سال‌ها

تو اشک می‌باراندی و

من، «اودیسه»وار

مسافرِ سرگردانِ دریاهای بی‌خبری بودم

خاموش، بر پهنه‌ی آب‌ها

پیش می‌رفتم

و جزیره‌ها و چشم‌اندازهای پیرامون

جملگی کوچک‌تر از آن بودند

که در داستان تلخِ سرنوشت،

نشانه‌ای از پایان و مقصد باشند.

سالیانِ سال گذشت

اکنون صدایت را می‌شنوم

که نجوایی آرام و دور است

آوایی، بیگانه با پیشامدهای تکراری

نشانه‌ای دیگرگون،

همچون کشف ناگهانیِ ردّ پروازِ پرندگانِ مهاجر

از پسِ مِه غلیظ.

«پنلوپه»ی دیده گریان!

اینک دیگر به ابرهای چشمانت بگو آرام شوند

و از عمق فاصله‌های تیره

با اشتیاقِ یک فانوس دریاییِ عاشق

که صخره‌های کمین‌کرده‌ی خطر را افشا می‌کند

با ایثار یک ساحلِ مهربان

که فسخِ تمام گم‌شدگی‌هاست

نگاهم کُن!

نگاهم کُن، با آوازی مژده‌بخش

تا سرانجام

برای خستگی‌های کشتیِ این جان

بندری آغوش بگشاید...

* وەدیهاتن

هەڵبەسەیلم گرد

ئڕا تنن؛

گشت وشەیل

ئاخەیل و

ئەسرەیلم

گشت زەردەخەنەیل

هیوا و

داخەیلم.

چۆن ک ئەزانم،

ت جامەکە گومبییەکەێ گیان منی

چۆن ک ئەزانی،

م وێنە گومبییەکەێ تەنیایی تنم.

بنیش ئەڵ وەردەمم

تا لەناو گلارەیل یەکتری

وەدی بایمن.

* میلاد

شعرهایم همه

برای توست؛

تمام واژه‌ها

آه‌ها و

اشک‌هایم

تمام لبخندها

امید و

اندوهم.

چرا که می‌دانم،

تو آینه‌ی گمشده‌ی جان منی

چرا که می‌دانی،

من تصویر گمشده‌ی تنهاییِ توأم.

مقابلم بنشین

تا درونِ چشم‌های همدیگر

زاده شویم.

* دەنگت، ڕاز جەهانێگە!

دارە گێڵاسێگ دەمڤەخەنە
پەپوولە کەوەێ سەرمەسێگ
گوڵووپ ڕووناک هەڵبەسێگ دە سۆک تەنیایی
گڵاڵی ئەژ ئەسرەل مانگ
دارستانێگ ژە ئاسارەیل نوو وەدیهاتە
یەێ ڕێی چیایی پڕ لە شوونپایل زاڕوویی
دەشتێگ، ئەسپەیل هۆرمان
باخێگ، سوورەگوڵەیل ئاوات و تاسە
پرتووکێگ لێوالێو ژە وشەیل کەمانچە و چەنگ و پیانۆ
یانە گشتێ هانە ناو دەنگ تۆ!
یانە گشتێ هانە ناو دەنگ تۆ!

* صدایت، راز یک دنیاست!

یک درختِ گیلاسِ خندان

یک پروانه‌ی آبیِ سرمست

لامپِ روشنِ شعری در کنجِ تنهایی

رودخانه‌ای از اشک‌های ماه

جنگلی از ستاره‌های تازه به‌دنیاآمده

یک جادّه‌ی کوهستانیِ پُر از ردّپاهای کودکی

یک دشت، اسب‌های خاطره

یک باغ، گُل‌سرخ‌های اشتیاق و آرزو

یک کتابِ لبالب از واژه‌های کمانچه و چنگ و پیانو

این‌ها همه در صدای توست!

این‌ها همه در صدای توست!

* بۆش، بخەن، بنوورِ!

هەر گل ک قسەیٚ کەری
رِەنگیٚ ڤە رِەنگەل ژین زێیایٚ دوویٚ
هەر جار ک خەنیدن
گولێگ وە گولەیل وهار زێیایٚ دبیٚ
هەر گل ک ئیسفا گری
هەلبەست تازەیگ دەناو دڵ هەبوون وەدی تیٚ
بۆش!
بخەن!
بنوورِ!
بیلا تا نیمەچلنگییەل ئی جەهانە
کەمتر و کەمترەو بوون.

* بگو، بخند، بنگر!

هر بار که حرفی می‌زنی

رنگی به رنگ‌های زندگی افزوده می‌شود

هر بار که می‌خندی

گُلی به گُل‌های بهار اضافه می‌گردد

هر بار که نگاه می‌کنی

شعر تازه‌ای در قلبِ هستی متولد می‌شود

بگو!

بخند!

بنگر!

بگذار ناتمامی‌های این جهان

کمتر و کمتر شوند.

* ئەڕا گەوراترین ڕۆداو!

گەوراترین ڕۆداو
هەمۆشە هەرئەوە نییە ک
لە نزیکت قوومیەێد.
جارجارێگ
یەێ لق گوڵ
ک ئەڵ مەوداێ دۆرێگ پشکۊییە و
هەرگز ڕێی دەروەچ چەوەیل ت نازانێ
هەرئەو ئاوەخت گومابۆەسە
ک بوو و بەرامەگەێ ئەفسووناوییێ
ئەڵ کووڵ وا
وەتاو تیەێدن
تا هەبۆنت بگرێدە وەر و
گشت دەرگایل جەهان
وە ڕۆ ت بچەکنێ.
گل‌گلێ
نەناسترینەگەێ دۆەکەت
ئـمڕوو بوودنە ناسیارترینەگەێ گیانت و

سادەترین ناوێگ ک ژنەفتۆدن (یا تەنانەت نەژنەفتۆدن)
بوود وە تەنیاترین و
قەشەنگ‌ترین بیانگ ژیاینت.
گەوراترین ڕۆداو
جارجارێگ هەرئەو "ناشۆ"ترینەسە
ک وە ساکاریی وارین وەفرێگ
وەناکاو گرێدەتە باڵووش و
وە وێنەێ تریفەێ مانگ
تیەریکیی دەورگردت لەناو بەێد
تا ڕازناکیی گەردوون و
ئەوین و
ڕاسی
باوەڕ بکەی.

* برای بزرگ‌ترین حادثه!

بزرگ‌ترین حادثه

همیشه همانی نیست که

در نزدیکی‌ات اتفاق می‌افتد.

گاهی

یک شاخه گُل

که در فاصله‌ای بعید شکُفته است

و راهِ دریچه‌ی چشمان تو را هرگز نمی‌داند

همان آرزوی گم‌گشته است

که رایحه‌ی سحرانگیزش

سوار بر دوش باد

شتابان می‌آید

تا هستی‌ات را دربر گیرد

و تمام دروازه‌های جهان را

به روی تو بگشاید.

گاهی

ناشناس‌ترینِ دیروزت

امروز آشناترینِ جان‌ات می‌شود

و ساده‌ترین نامی که شنیده (یا حتی نشنیده) بودی

بدل به تنهاترین و

زیباترین بهانه‌ی زیستن‌ات می‌گردد.

بزرگ‌ترین حادثه

گاهی همان «ناممکن»ترین است

که به سادگی بارشِ یک برف

ناگهان در آغوش‌ات می‌کشد

و چونان پرتو ماه

تاریکی پیرامون‌ات را زایل می‌گردانَد

تا رازناکیِ عالَم را

عشق را

حقیقت را

باور کنی.

* بوودائاسا

چیا
تنی
بێدەنگ و
بوودائاسا.
چ ڤە زەردەخەنە
چ ڤە ئەسرین،
هەرچێ بووشم
بێژە زایەڵەێ ڕەنگینییت
چشتێک نییە!

* بوداوار

کوه

تویی

بی‌صدا و

بوداوار.

چه با لبخند

چه با اشک،

هرچه بگویم

به‌جز پژواک زیبایی‌ات

چیزی نیست!

* دڵتەنگی

دڵم ئەڕا دەنگت تەنگە
جوور شاخێگ
ک هیچ چشتێگ ناتانێ
کووتایی وە تەنیاییەگەێ بارێ
بێجلە پێژن چریکەێ پەلەوەرێگ بۆچگ!
(خاک تیەنێ، یە وە واران وەت)

* دلتنگی

دلم برای صدایت تنگ است
مانند کوهی که
هیچ چیز نمی‌تواند
به تنهایی‌اش پایان دهد
جز طنینِ آواز پرنده‌ای کوچک!
(خاکِ تشنه، این را به باران گفت)

* داخوازی

وشەێ ئەڤشاردەێکم

ئەڵ ناون کڕەیل کلکەلت.

... بنیسنەم!

* طلب

واژەای مستورم

لابەلای خطوطِ انگشتانت.

... مرا بنویس!

* نزیک و دۆر

ژان، وە ژان
وە ت نزیکترەو دڤم
بەرد، وە بەرد
ئەژ خوەم دۆر.
زام، وە زام
وە ت نزیکترەو دڤم
بگدە، وە بگدە
ژە خوەم دۆر.
ئەزانم
لە ئاکاما، ئەنوو ئەنارەگان پەژارەم
ک چەنە هەزار پایز
چەوەڕێ بینە،
ئەڵ ئاسمان شانەیلت
بوودە وارانێگ
سوور
سوور
ڕاس لە وێنەێ هەرئەو وشەێ قەشەنگە ک

هەرچەنیش دواژەێ بکەی

هەرجار

ئەڵسەر لەوەیلت

شەهید وەدی تیەد!

* نزدیک و دور

درد، به درد
به تو نزدیک‌تر می‌شوم
سنگ، به سنگ
از خودم دور.
زخم، به زخم
به تو نزدیک‌تر می‌شوم
خنجر، به خنجر
از خودم دور.
می‌دانم
عاقبت، بغضِ انارهای اندوهم
که به اندازه‌ی هزار پاییز
منتظر بوده‌اند،
بر آسمان شانه‌هایت
بارانی می‌شود
سُرخ
سُرخ

درست مثل همان کلمه‌ی زیبایی که

هرچقدر هم تکرارش کنی

هر بار

روی لب‌هایت

شهید به دنیا می‌آید!

* هەڵکزیان

ئەڵکزیانە
ژە ئەتر گەرم گیسەیلت ـــ
کلگەیل وا
(م ئەو دار ڕێوارەسەم ک ئەڵ ڤێیارێ، ئەیچە وتم وە مانگ)

* سوختن

سوختەاند
از عطرِ گرمِ گیسوانت ـــ
انگشتانِ باد
(من آن درختِ عابرم که در گذرگاهی، این‌گونه گفتم به ماه)

* شەوەکی ڤە خەێر

ئەر "شەوەکی ڤە خەێر" نەڤەشی
ئەڵ پشت چراخ سۆر دمینن، تا شەو
زەردەخەنەێ من و خۆرەتاو

* صبح به خیر

اگر «صبح به خیر» نگویی
تا شب، پشت چراغ قرمز می‌مانند
لبخندِ من و آفتاب

* بەرد، زەریا، ئاسمین

بێدەنگییەکەت
کەرێکەمە هۆچێک بەردین!
چنەو ک
ئەڵگەردم وە سەردەم وەرەژ وشە
وە سەردەم وەرجە دەسپێک
ـ کەفتە، دە بنبنین تیەریکی ـ
بێزووان و
بێ زەمان
ئوو لە ویر هەرچێ هەس و هەرچێ خوداس
لە هۆر "زەروان"ـیش دچم.
قسەێ بکە!
ئەژ ئاو بیش
ئەژ کەو...
تا بووم وە چمکێ ئەژ زەریا
یا لەتێ ژە ئاسمین
ک تاهەێ، بوو دەنگەکەت بدەم
بووخوەش هەرمان ئەوین.

* سنگ، دریا، آسمان

سکوت‌ات
مرا مبدل می‌کند به یک هیچِ سنگی!
چنان که
بازمی‌گردم به دورانِ پیش از واژه
به دورانِ قبل از آغاز
ـ فروافتاده، در قعرِ تاریکی ـ
بی‌زبان و
بی زمان
و از یادِ هرچه هست و هرچه خداست
از یادِ «زروان» هم می‌روم.
حرفی بزن!
از آب
از آبی بگو...
تا گوشه‌ای از دریا شوم
یا تکّه‌ای از آسمان
که تا ابد، بویِ صدایت را بدهم
بوی خوشِ ماندگارِ عشق را.

* تیرڤاران

ساووڵەل سێ
ڤە تفەنگەل کوور، پووقەنن...
خین دەرڤەچێک
پشکیا ئەڵ قەێ دیڤار.
پاساریی زەمان،
جوور دمایین دڵووپە ئەسر یەکڵەدارێک لاڵ
ئەژ پاسارەکە کەفت ئەڵ ڕیی زەمی.
م بیمە چکڕـ ئەڵڤەس نووێ
ئەڵ پەل پێنڤیسەکە
سۆر
ڤە ڤێنەێ لەۆەل زەمدارت
هەێک دە ژێر پاییزپڵە
هنا کەری
ئەڵ ئەنارەلەێ باخەکە.

* تیرباران

اشباحِ سیاه

با تفنگ‌های کور، شلیک کردند...

خونِ یک پنجره

پاشیده شد بر روی دیوار.

گنجشکِ زمان،

مانند آخرین قطره‌اشکِ تک‌درختی لال

از لبِ بام بر زمین افتاد.

جوانه‌ـ سروده‌ای تازه شدم من

بر شاخه‌ی قلم

سُرخ

مثل لب‌های زخمی‌ات

وقتی زیر بارانِ پاییزی

انارهای باغ را

صدا می‌زنی.

* وێنا

چاوان زێدەکەم

دو زام گەپن

دو نیشانەێ پرسیار بێپاشخوان؛

بەڵام ئەژ داووڵەل وێنا

دو گلە باڵنەێ پەڕ سوورن

لە هیچ چشتێ زاورێیان نیەچوو.

* تصوّر

چشمانِ میهنم

دو زخمِ بزرگ‌اند

دو علامتِ سؤالِ بی‌جواب؛

به خیالِ مترسک‌ها اما

دو پرنده‌ی سُرخ پَرند

از هیچ چیزی نمی‌ترسند.

* دەمەتەقەێگ ک بۆە شێعر

ـ نیشتمانەگەم تنی!

ـ تەنانەت نیشتمانێگ یەێکەسییش

هەوەجە وە ناسنامە دێرێ

ئەسە بیلە تا "ئەوین"،

ناوەگەم و ئاڵاگەێ هەمیشە شەکاوەم بوو.

* گفتگویی که شعر شد

ـ میهنم تویی!

ـ حتی میهنی یک‌نفره هم

نیاز به هویت دارد

پس بگذار تا «عشق»،

نامِ من و پرچمِ همیشه در اهتزازم باشد.

* ڕێیەکەی تاسەخواز

ـ "ڤەرچە ئێقە دێر بڕ کەری؟"

ـ ڕێیەکە، خەێراتر ئەژ پاڵم دچوو!

* جادّەی مشتاق

ـ «چرا این‌قدر دیر می‌رسی؟»

ـ جادّه، از پاهای من شتابان‌تر می‌رود!

* خوەێڕاناێن

تێژترین بگدەت،

زەمەکەتە!

* خودآموزی

بڒندەترین دشنەات،

زخمِ توست!

* پەلامار تەریکی

گوڵبەرەفتاوان تاسە، دەناو نامەێک نیسەنن:

ـ گرد ڕووژەل دیرییت، شەۆن!

* هجوم تاریکی

گُل‌های آفتابگردانِ حسرت، در نامه‌ای نوشتند:

ـ تمام روزهای دوری‌ات، شب‌اند!

* ئەگەر بترکێمن

ئاخ!

چ گەلەئاسارەیل نووێگ تۆەنن وەدی بان

ژە تەپتووز ڕێیەیلێ گ

هێمان وەگەرد یەکا نەچیمنە...

* اگر قدم بزنیم آرام

آه!

چه کهکشان‌های تازه‌ای می‌توانند زاده شوند

از غبارِ راه‌هایی که

هنوز با هم نرفته‌ایم...

* ماسی‌بیین

هەگ قسه کەید

ژە کۆستان وشەیلت

وەفراو زوڵاڵ ڕێ داگرێ و

دە لاخوار دووڵەیل بێدەنگیی م

چەم تازەێ وەدی تێد.

دزانم ک زەریایل و شازەریایلێگ ترەکیش

لەناو جەهانت هەن

ک هێما نەناسیاێ مەننە

وەک دریژەێ کەو کراسەگەت

یا دریژەێ ملپێچەگەێ فیروزەییت

وە دەم وا.

هەگ قسه کەید

تەنیا ئاوەختم، ماسی‌بیینە!

* ماهی‌شدن

حرف که می‌زنی
از کوهستانِ کلمه‌هایت
برفابِ زُلال جاری می‌شود
و در پایین‌دستِ درّه‌های سکوت من
رودخانه‌ی تازه‌ای به دنیا می‌آید.
می‌دانم که دریاها و اقیانوس‌های دیگری هم
در جهانِ تو هست
که هنوز ناشناخته مانده‌اند
مثل امتداد آبیِ پیراهن‌ات
یا ادامه‌ی شال‌گردنِ فیروزه‌ای رنگت
در باد.
حرف که می‌زنی
تنها آرزویم، ماهی‌شدن است!

* مەودا و مەرگ

مەوداێ ناوەێن ئیمە
منێدە مەرگ!
گاجار ئەوقە دۆر
ک چمان هەرگز ناڕەسێ
گاجار لەبە نزیک
ک چمانێ دی دەرفەتێگ نییە.

* فاصله و مرگ

فاصلەی میان ما
شبیه مرگ است!
گاهی آن‌قدر دور
که گویی هرگز نخواهد رسید
گاهی آن‌قدر نزدیک
که انگار دیگر فرصتی نیست.

* ئەگەر...

ماسییەگان ڕەنگامەیٚ ئاوەخت

دۆر ژە دەلیا

ئەڵ شوورەکاتەیل هشک و بیٚ واران

ڤەیجووره ڤە ترسەترس نەیٚمردن؛

ئەگەر گڵاڵەیل کوور جەهان

ناونیشان دەسەیل ت بزانسیاتان.

* اگر...

ماهیانِ رنگارنگِ آرزو

دور از دریا

در شوره‌زارانِ خشک و بی باران

این‌گونه با ترس‌ولرز نمی‌مُردند؛

اگر رودخانه‌های کورِ جهان

نشانیِ دست‌های تو را می‌دانستند.

* بێهنۆک

من، تۆ

ئیمە، ئیوە

،

،

،

بێهنۆکەگان، بەرزترین دیوارەیل جەهانن!

* ویرگول

من، تو

ما، شما

،

،

،

ویرگول‌ها، بلندترین دیوارهای دنیایند!

* ئاماژە

دەریا، پەپۆلە کەوەێ مەزنێگە
ئامادەێ باڵەوگرتن
ژە سەر کلگەیلت
هنایێ، ئاماژە کەی وە وڵام پرسیارێگ
ک هێمان ئەڵسەر لەوەیل تینگم
لەناو پیلەگەێ ها خەو!

* اشاره

دریا، پروانه‌ی آبیِ عظیمی‌ست
آماده‌ی پرواز
از نوکِ انگشتانت
وقتی، اشاره می‌کنی به جوابِ پرسشی
که هنوز روی لب‌های تشنه‌ی من
درونِ پیله‌اش خواب است!

* گووڕسان ناخمان!

ئیسه دی
هەر مرۆڤ، گووڕسانێگە!
چۆنکە دە ناخ هەرکاممان
سۆەرپووسێگ تیرواران کریاێە و
لە قوڵتیسەیٚ گڵاڵ خۆن خوەیٚ، دۆایین ئاوازەگەیٚ خوەنێیە
کوردێگ ڤە ئاخەبانوو و سەرڤەنەگەیٚ لە دار دریاێە و
دە ناون زەوی و ئاسمان، ئەڕا دومایین جار هەڵپەڕییە
جۆلەکەێگ دەنام کوورەیٚ ئاگر جەهان نوو، سووزیاێە و
ئەڵ بارگەیٚ خوداگەیٚ "ئاشویتس"
تا دمایین وشەیٚ نقاگەیٚ، بییە ڤە خوڵەمڕ.
ئیسکە دی لە ناخ هەرکاممان
بۆمێگ تووقیاێە
شەڕ تازەیٚ هەڵگیرسیاێە و
"هیرۆشیما"، "هەڵەبجە" یا "شەنگال"ـێگ هەس.
ئێسە دی دە ناخ هەرکاممان
دارستانێگ تا دۆایین وەڵنگ هیوایٚ سزیاێە و
لیکە ئاسارەێگ مردگە

پیره دەلیایێگ، وشکەڵاتێیه و

کەژێگ نەمر داخروومیایە.

ئێرەنگه دی له ناخ هەرکاممان

سێیاپووسێگ ئەڵ دەسەل شەو ڤه چوارمێخه کیشریایە

یارسانێگ وه تاوان "ئەنەلحەق" وتن تەمیرەگەێ

لەناو گڵپەگڵپ سەردێگ، سووتیایە

مەسیحییێگ، وه مدووم نادیارێگ مسڵمانێگ کوشتێیه

مسڵمانێگیش هەر وه ئەو مدووم نادیاره

خۆن مەسیحییێگ ڕژانێیه.

ئـمکه دەێ هەرچی فرەتر دەبارەێ ژین چنه دێمن

کەشتیی وشەل، ئاوەژوو دبێ و

ئەژ دەریاپەڕەیل حەقیقەت، دیرترەو دووێمن

ئوو دەنگمان جۆ نوقمەوبۆەێگ له وەردەڵەک گێژاو ناهمێدی

فێشتر و فەرەتر بوو مردن دەێدن!

* گورستانِ درون‌مان!

اکنون دیگر

هر انسان، گورستانی‌ست!

چرا که درونِ هرکدام‌مان

سُرخ‌پوستی تیرباران شده و

در میانه‌ی رودِ خونِ خویش، آخرین آوازش را خوانده است

کُردی با دستار و سربندش به دار آویخته شده و

میان زمین و آسمان، برای آخرین بار رقصیده است

یهودی‌ای در کوره‌ی آتشِ جهانِ نو سوخته و

در بارگاه خدایِ «آشویتس»

تا آخرین کلمه‌ی دعایش، خاکستر شده است.

اکنون دیگر درونِ هرکدام‌مان

بُمبی منفجر گشته

جنگ تازه‌ای برپا شده و

«هیروشیما»، «حبلچه» یا «شنگال»ی هست.

اکنون دیگر درونِ هرکدام‌مان

جنگلی تا آخرین برگِ امیدش سوخته و

ستاره‌ای جوان مُرده است

دریایی پیر، خشکیده و

کوهی نامیرا فروریخته است.

اکنون دیگر درونِ هرکدام‌مان

سیاه‌پوستی بر دستانِ شب مصلوب شده

یارسانی به جُرم «انا الحق» گفتنِ تنبورش

در میان آوایِ شعله‌هایی سرد، سوخته است

یک مسیحی، مسلمانی را به دلیل نامعلومی کُشته و

مسلمانی هم به همان دلیل نامعلوم

خون مسیحی‌ای را ریخته است.

اکنون دیگر هرچه بیشتر درباره‌ی زندگی سخن می‌گوییم

کشتیِ کلمات، وارونه می‌گردد و

از سواحلِ حقیقت، دورتر می‌شویم

و صدای‌مان همچون غریقی دستخوشِ گردابِ نومیدی

بیشتر و بیشتر بوی مُردن می‌دهد!

* لیپاولیپ

جوور وەفر، ک ئەژ کپی
چەشن کۆ، لە تەنیایی
هە چۆ ماڵ، ژە یادەوەر
وەک ئەنار، دە ئەسرین سۆەر
وە وێنەێ چەم، ک نیقەڵتووزە ئەژ چیین
لیپالیپم ژە دەنگد ــ
تەنیا پیتێگ تریش بووار
تا گشت "خوەم"، دی بوو وە "خوەد"!

* سرشار

به‌سان برف، که از سکوت

همچو کوه، از تنهایی

مثل خانه، از خاطره

همچون انار، از اشکِ سرخ

مانند رود، که مالامال از رفتن است

سرشارم از صدایت ـــ

فقط یک حرفِ دیگر نیز ببار

تا تمامِ «خودم»، دیگر «خودت» شود!

* گوڵە مێخەک سوور

لەێرە نیید
ئەمانگ گش کاتەگان شێعر،
شیشەیلێگ پەتیین
لێوالێو ژە بووخوەش بۆند!

* گُل میخک سرخ

اینجا نیستی
اما همەی لحظەهای شعر،
شیشەهایی خالی‌اند
از عطرِ بودن‌ات لبریز!

* گۆوار

رێیەل، بێرێین ئەژ پەڕ

بێجەژ ئەڤین

* الهام

همەی راەها، بیراهەاند

جز عشق

* شەوەزەنگەیل بێپەێ

م سەریاڵ ئی لاێ چەم
ت سەریاڵ ئەو لاێ چەم
لەی ناوە، تریفەێ مانگەشەویش بێنز و کز ـــ
ئاخ ژە دەس دەروەنەیل بێپەڕنگەێ دڵتەنگی!

* شب‌های تاریکِ ژرف

من چکادِ این سوی رود
تو چکادِ آن سوی رود
در این میان، پرتوِ مهتاب هم ناتوان و بی‌رمق ـــ
آه از دستِ درّه‌های بی‌مَعبرِ دلتنگی!

* دەسڕێژ گولە

"نەبیینت، منێ ڤە قەواخ فیشەکەیل پووقیاێە"
وەتـمە پێت و نەژنەفتی!
یەمە، لەش نیشتمان
پڕە ئەژ شوونپاگان زامەیل تەڵوەنە.

* رگبارِ گلوله

«نبودن‌ات، به پوکه‌ی فشنگ‌های شلیک‌شده می‌مانَد»
به تو گفتم و نشنیدی!
اکنون، تنِ وطن
پُر است از ردّپای زخم‌های سرگردان.

* بۆش کامە وەرزی؟

شێوەێ هۆچکام لە وەرزەگان نەێری
نە پرۆسنەکەیل کووچەر، ژە ت بار دکەن
نە بزەێ هەنارەگان، لە لێوەیلت پاکەو دبێ.
نە مەلۆچگەیل، ئەژ سارکییەگەت کەمەو دبن
نە ئاواز کیەنییەگان، ژە مێرەوانییت گومەو دبێ.
لەناو دەنگت
بنجگێ هەرایهەر پسا گوڵ دکەێ
دەناو بێدەنگییت
هەڵۆنەیل، هەمیشە ها سوورەو دبن.
هەر ئەو کاتە ک کڵاو کڵاو وەفر
ژە کلگەیلت دڤارێ
ئاگر خوەرەتاوێگ، لە قوڵایی نووڕیند ڕووشنە.
بۆش، ت کامین وەرزی؟!
ک ئێمکە هەرچی دشمارم
نازانم چەن ساڵانم و
ئەڵ کوورەێ ڕێگە وسامە
ک ئێرنگە هەرچێ دنووڕمە ئاڵبووم هۆرمانەیل

ڕۆداوێگ وەناو گشت وێنەگان هەس

گ ڕۆچگێ نادیارە.

شێوەێ هۆچکام ژە وەرزەگان نەێرید؛

ئوو ساڵان

وەبێ ت

چ بێوەر

چ نیمەچڵ بۆنە!

* بگو کدامین فصلی؟

به هیچ‌کدام از فصل‌ها شبیه نیستی
نه پرستوهای مهاجر، از تو کوچ می‌کنند
نه لبخندِ انارها، از لبانت محو می‌گردد.
نه گنجشک‌ها، از سایه‌ات کم می‌شوند
نه آوازِ چشمه‌ها، از مهربانی‌ات گم می‌شود.
در صدایت
بوته‌ای همیشه در حالِ گُل‌دادن است
در سکوتت
گیلاس‌های وحشی همواره در حالِ قرمزشدن‌اند.
در همان حال که کُپه کُپه برف
از انگشتانت می‌بارد
آتشِ یک خورشید، در عمقِ نگاهت روشن است.
بگو، تو کدامین فصلی؟!
که حالا هرچه می‌شمارم
نمی‌دانم چند ساله‌ام و
در کجای راه ایستاده‌ام

که حالا هرچه به آلبومِ خاطرات نگاه می‌کنم

حادثه‌ای در همه‌ی عکس‌ها هست

که چهره‌اش پیدا نیست.

به هیچ کدام از فصل‌ها نمی‌مانی؛

و سال‌ها

بدون تو

چه بی‌حاصل

چه ناتمام بوده‌اند!

* پریسکەیٚ بیچگ

هەر وتە

ک ژە ئاسمان گەلۆت

هەڵاێ

لەتێگ بـمێن، ئەژ هەبۆن تنە

ک دە هۆر ڕووژیار مینێد

ئاهـ ! ئەیٚ باڵندەیٚ دەنگ‌خوەش

ئەگەرچی ناوەگەم چەنە پرۆسکێگ بوو،

جارێگ لەی چراکەران تارە

لە قوڕن دڵەو

م وە ناوەگەم بچڕ

تا لاپەڕەیٚ ئاگرینێگ ژە چیرووکەگەیٚ بۆند بووم

پیتێگ لە پیتەیل هەتاهەتایی فڕینت.

* شراره‌ی کوچک

هر کلام

که از آسمانِ گلویت

طلوع می‌کند

پاره‌ای ماندگار، از هستیِ توست

که در خاطرِ روزگار خواهد ماند

آه! ای پرنده‌ی خوش‌خوان

اگرچه نامم به‌قدر جرقّه‌ای باشد،

یک‌بار در این شامگاهِ تار

از صمیمِ دل

مرا به نامِ من صدا بزن

تا برگی آتشین از داستانِ بودن‌ات باشم

حرفی از حروفِ جاودانه‌ی پروازت.

* دزەڕای

ئسپێ، هەمیشە وەفر نییە ـــ
گاجاریش نقبڕینێکە
خۆن ڕشیاێەێ بێگوناێک، ئەوشاردێیە.

* خیانت

سفید، همیشه برف نیست ـــ
گاهی دَم‌فروبستن است
خونِ ریخته‌ی بی‌گناهی را پوشانده.

* چەمەڕایی

کەلەبایێ خێزا...

ئەڤ تاقەدار هووسیایە دە ئاسۆگەیش

ئەژم هاتنت درێ

* انتظار

بادِ بهاری وزید...

آن تک‌درختِ ایستاده در افق نیز

شکلِ آمدنِ تو را دارد

* ناوەگەیٚ بۆچگ سیمەرخ

لەناو سینگم

مەلێگ زندانییە

هەر پەڕێگ ژەیٚ کلیل قوڵف گیچەڵێگ

بەڵام تا وە ناو بۆچگت نەچڕمەیٚ،

ناچریکنیٚ!

ئازاد نیەود!

* نامِ کوچکِ سیمرغ

درونِ سینه‌ام

پرنده‌ای زندانی‌ست

هر یک از پرهایش کلیدِ قفلِ مشکلی

اما تا به نامِ کوچک‌ات صدایش نزنم،

آواز نمی‌خواند!

آزاد نمی‌شود!

* سەمفوونی چوارمینەکەیٚ کەمووتر

ئاسمۆ، کپ

زەمین، کشمات

هەلوورک گەل‌ئاسارە، ڤە ساف دشەکیٚ

ئۆ چەقوویش بیٚدەنگە

تا سەرتاسەر گێتی

گووش ئەڵ سەمفوونی چوارمینەکەیٚ کەمووتر، بتەکنیٚ و

ئەناریٚ ک ئەژ برینەکەیٚ "مەسیح" دڤاریٚ!

(ئەگەر ڕووژهەڵات ناوڕاس زاڕوو جەنگ نەڤیاتا، دڤتم)

* سمفونیِ چهارمِ کبوتر

آسمان، خاموش

زمین، ساکت

گهواره‌ی کهکشان، آرام می‌جُنبد

و چاقو نیز بی‌صداست

تا سرتاسرِ کیهان

گوش فرا دهد، سمفونیِ چهارمِ کبوتر را

و اناری که از زخمِ «مسیح» می‌بارد!

(اگر خاورمیانه فرزندِ جنگ نمی‌بود، می‌گفتم)

* ڤەچەڤ نادیار

گاڤەخت، ناوێک
ئەسپ ڤەچەڤ نادیارێکە ـــ
زەم و پژارەلت دەرێ
تا ڤڵاتەکەێ سارێژ.

* نامرئی

گاهی اوقات، یک اسم
اسبی نامرئی‌ست ـــ
زخم و غم‌هایت را می‌برد
تا سرزمینِ التیام.

* هامدڵانه

ئەژ ئافریقا

تا ئاسیا

ئەژ ئامریکاێ لاتین

تا هەر جا

ئەژ داربەلییەلەێ هوورەچڕ زاگرۆس

تا نهنگەلەێ تژنەێ باڵگرتنەڤەێ ئوقیانووس

ئەژ ئاسارەلەێ نوو گوڵکردە ئەڵ پەلپوو شەڤ

تا بڵازەـ بەڵگەل پایزیی بلوورەێ هەر ئی قەنارییە

چ فەرخ کەرێ کەشکەشانەکەێ ئێمە و ئێڤە؟!

مەڤدا چەێکە

هەێک دڵەیل ئێمە گرد، هان ئەڵسەر هێڵ ئازادی؟!

* همدلانه

از آفریقا

تا آسیا

از آمریکای لاتین

تا هر کجا

از بلوط‌های «هوره»خوانِ زاگرس

تا نهنگ‌های تشنه‌ی پروازِ اقیانوس

از ستاره‌های نوشکُفته بر شاخسارِ شب

تا شعله‌برگ‌های پاییزیِ حنجره‌ی همین قناری

چه تفاوت دارد کهکشانِ ما و شما؟!

فاصله چیست

وقتی که قلب‌های ما همه، بر مدارِ آزادی‌ست؟!

* ئاوەخت

ناوەل، لاڵکە و نقان!
تا دنیا هەر ئەڤەیْ بوو ک
دڵ خوازیارێیە

* آرزو

نام‌ها، تمنّا و دُعایند!
تا دنیا همانی باشد که
دل خواهانِ آن است

مجموعه شعر ۶

بگو کدامین فصلی؟

ریوار آبدانان

چیا